

Dit digitale blad is een raapsel van wetenswaardigheden en ongein betreffende de Koninklijke Marine en Koopvaardij uit het heden en verleden en is samengesteld door Arie Krijgsman verder genoemd, “de redactie “ !

Deze digitale krant fungeert als verlengstuk en is onafscheidelijk verbonden aan de website: <https://www.tenanker.com> en conformeert zich aan de regelgeving zoals daar is vermeld.

.....

Er zijn altijd wel mensen die met mijn werk aan de haal gaan. Aan de ene kant is dat een teken dat ik het goed heb neergezet, maar ik hoop wel dat onze lezers respect tonen en niet lukraak het kopiëren voor andere dan puur privé doeleinden zonder daar toestemming voor te vragen.

tenanker@kpnmail.nl

2e jaargang – nummer 14 / 20 juni 2019

Extra editie Ltz. Veerman's Journaal - episode 6

Vervolg..... 6.3 Reis naar de Kaap

Maandag de 30ste October 1815

Men had natuurlijk geen idee dat de Braband en de Maria R. ernstige schade hadden opgelopen bij het vast lopen op de drempel*, want er was geen radio communicatie in die tijd en beide schepen waren spoedig uit het gezicht verdwenen zodat men ook niet met vlaggen kon seinen. Bij zonsondergang werden Kamperduin en Petten gepeild. De diepte was 14 tot 15 vadem, en de bodem was grofzand met schelpen, wat betekende dat ze dicht onder de Hollandse kust voeren. Er werd elk uur gelood om te voorkomen dat men niet vast liep. Er moest ook weer nodig gepompt worden waardoor de waterstand in de kiel van 24 dm tot 16 dm werd terug gebracht.

* Beide schepen waren op het Schulpengat vast gelopen. De Braband ondervond veel schade aan de kiel en lekte hevig. Met veel moeite haalde zij de haven van Portsmouth waar bleek dat het schip niet te repareren was. De troepen werden over gebracht op de Zr.Ms. Prins Frederik dat daar na een paar weken aankwam en vandaar de reis naar Indië volbracht. De Maria Rijgersbergen kreeg ook lekkages maar die konden worden gerepareerd in Portsmouth, en zij vertrok vandaar naar Indië waar zij vele maanden later aankwam dan de rest van het eskader.

Het ging niet allemaal erg makkelijk die eerste dag, want er stond een sterke NO-ONO wind met zware buien en beide marszeilen moesten gereefd worden. Ook ontstond er schade in het tuigage, het stuurboords zijlijk van het voor marszeil was los getornd en het bakboords schootblok van het groot marszeil brak. Ondertussen moest er weer gestadig worden gepompt, niet alleen tegen kiel lekkage maar ook tegen het vele water dat via de poorten naar binnen kwam.

Men had de Amsterdam, de De Ruijter en de Spion in zicht, en zagen dat de De Ruijter haar Kruissteng verloren had. De Iris werd niet genoemd en was kennelijk ook uit het gezicht verloren. Bij zonsopgang de volgende dag werd kaap "Grenis" (Gris Nez) gepeild in het Zuid oosten en "Zuid Voorland" (South Foreland, een vuurtoren bij Dover) ten westen. Ondertussen werd Veerman met het seinen belast en werd als tweede officier van de wacht aangesteld op de Eerste Wacht (EW) .

Een zuidwestelijke koers werd aan gehouden en al gauw werd Dover gepeild op NW. Vanwege de sterke Noord oostelijke wind werd er goede vooruitgang gemaakt , doch braken er weer wat blokken en er moest veel in het want gerepareerd worden om alles gaande te houden.

De infanterist H. Fruijt overleed die dag aan ziekte. Die middag werd de positie bepaalt met behulp van de vuurtoren van "Singels"

(Veerman gebruikt veel archaïse namen in zijn journaal die niet meer op moderne kaarten te vinden zijn) en hun positie werd gemeten op 50° 50' NB en 17° 42' oost van Tenerife (1°oost van Greenwich) bevonden.

SOUTH FORELAND

De meridiaan van Tenerife was nog steeds in gebruik, als ook de “Dietze” of Duitse mijlen. De wind bleef sterk ONO met buien. Deze windrichting was natuurlijk gunstig om snel door het Kanaal heen te komen, maar de sterkte veroorzaakte grote spanningen op de tuigage wat veel schade op bracht.

Tegen de avond vermeld het journaal dat “Bevercier” werd gepeild in NNO richting. Deze naam wat waarschijnlijk een verbastering is, is alleen niet te vinden op moderne kaarten, maar moet een herkenningspunt op de Belgische of Franse kust geweest zijn. Figuur 6.3.1 is een kopie van een schets gemaakt door Willem Veerman van de kustlijnen van de verschillende gebieden waar men langs voer. Tegen donker werd het marslicht aangestoken, en spoedig ontstoken de andere drie schepen van het eskader ook hun lichten.

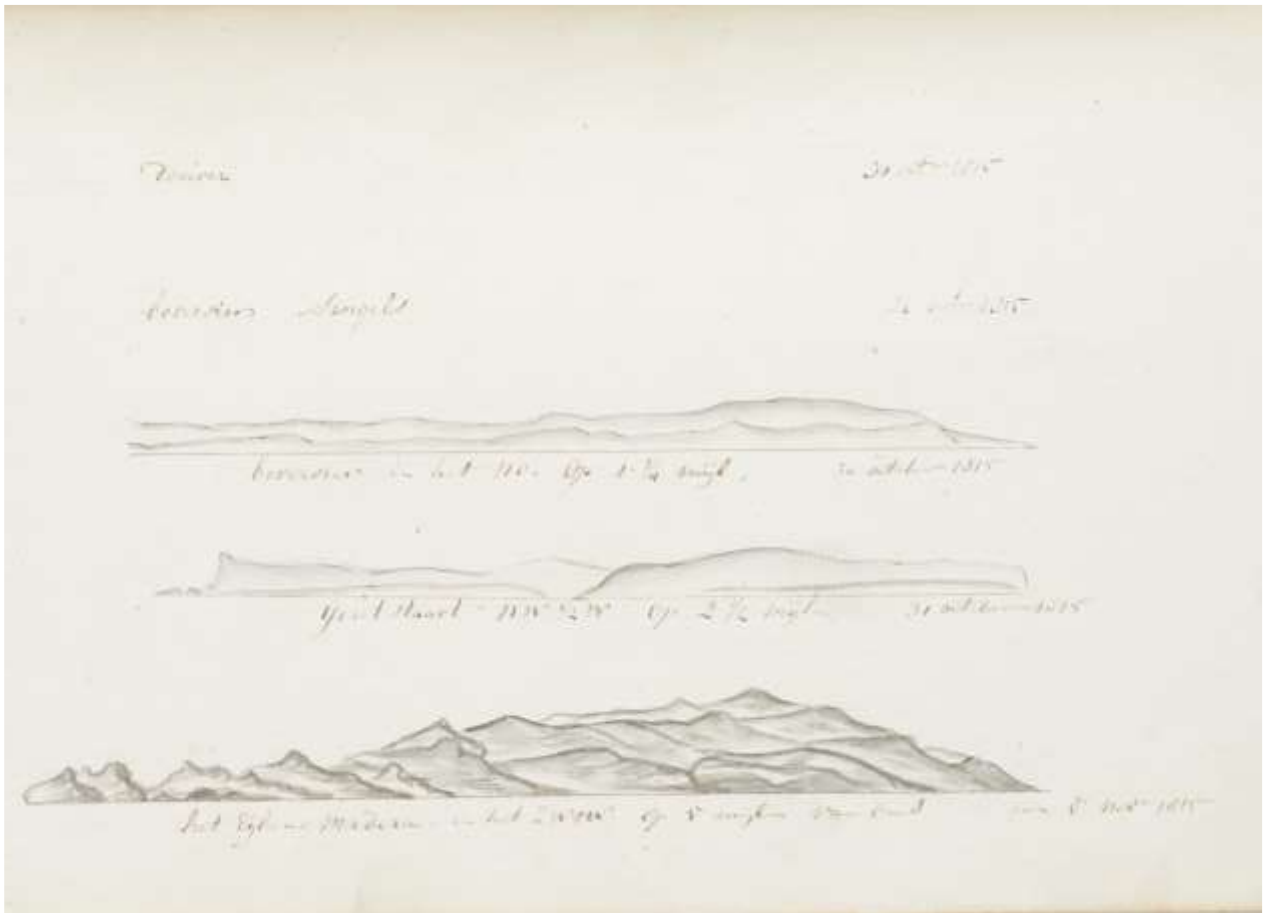
31 Oct 1815

Omstreeks 01.00 uur werd het licht van Poortland (Portland) ten noorden waargenomen, en bij zonsopgang peilde men “Goudstaard” (oud Nederlandse naam voor het tegenwoordige “Start Point”, aan de zuid kant van Engeland) in het NW. De drie ander schepen hadden keurig hun positie achter de Evertsen behouden gedurende de nacht dankzij de lichten.

Er werden veel koopvaardij schepen waargenomen waaronder het Nederlandse schip de “Arinus Marinus” welke te gelijke tijd uit Den Helder was vertrokken, ook met bestemming Batavia, en dat nu parallel meevoer. (Er zaten velen ambtenaren en leger officieren aan boord). De koers werd gezet naar Kaap Lezart (Lizard Point), en al spoedig werden de west kust van Falmouth en Lezart waargenomen. De wind bleef gunstig maar blies hard zodat de reven in het zeil moesten blijven, en er moest zelfs een tweede rif in sommige zeilen worden aangebracht.

Vanwege de gunstige koers, sterke wind en hoge golven konden Texelse loodsen niet van boord gezet worden en moesten daarom nog een eind meevaren. Dit gebeurde wel vaker,

in dit beroep van die tijd was men niet altijd zeker van de thuiskomst. Vaak werden ze pas bij de Canarische

Figuur 6.3.1 Schets van de geobserveerde kustlijnen gemaakt door Veerman.

eilanden van boord gezet en moesten dan maar wachten op een retournerend Nederlands schip om weer thuis te komen.

Dit was natuurlijk niet zo leuk voor de familie van zo'n man die geen idee hadden waar die was of wanneer hij zou terug keren. Of deze lieden enige barang bij zich hadden is niet duidelijk. Maar misschien rekende loodsen uit die tijd er op dat ze wel lang konden wegblijven en namen wat mee als aan boord kwamen. Het is natuurlijk heel vervelend als je niets bij je hebt en dan ontdekt dat je een paar weken aan boord moet blijven, want het is natuurlijk reuze problematisch om zonder schone kleren te zitten. Maar misschien maakte het niet veel uit. Men deed niet zoveel aan hygiëne toen en droegen dezelfde kleren maanden lang.

De volgende dagen bleef de wind uit ONO telijke richting blazen bij betrokken lucht, zoals dat nu nog vaak gebeurt in die contreien. Vanwege de veranderlijkheid van de wind moest men alleen constant reefen en weer de reefen uit de zijlen halen, dus dat hield de bemanning druk bezig.

De waterstand in de kiel werd weer nauwkeurig in de gaten gehouden en af en toe moest er weer behoorlijk worden lensgepompt om het lenswater tot 17 duim te brengen. Het eskader, of wat ervan overgebleven was, bleef in formatie doorvaren, zij het dan zonder de Iris, Maria R. en de Braband.

2 November 1815

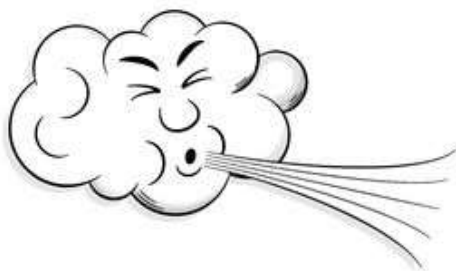
De wind bleef gestadig, men observeerde twee brikken dwars voor de boeg. Het gegiste bestek was NB:46° 11', Lengte 6° 56' (tegenwoordig 46.18°NB en 9.67° WL).

De schepen waren dus behoorlijk snel het Kanaal uit, de snelheid was gemiddeld zeven à acht knopen. Het volgende koers punt was Kaap Ortogal aan de noordwest hoek van Spanje. De temperatuur was 58.5 °F oftewel 14.7°C , dus niet onaangenaam.

Het journaal vermeldde "Rookte in het tussendek" Vermoedelijk werd dit gedaan om de stank en het ongedierte te verdrijven, maar ook tegen een besmettelijke ziekte. Men moet zich voorstellen honderden mannen, 974 om precies te zijn, die in een kleine tussendekse ruimte verbleven zonder enige mandie gelegenheid. Dus de lichaamsgeur zal wel overweldigend geweest zijn, daarbij bovendien waren er luizen en vlooiën aan boord die het leven ook niet prettiger maakten. Dit uitroken werd om de twee weken gedaan.

Het kompas werd bijgesteld op 22°NW, door middel van kim en azimut- peilingen. Ondertussen bleef het eskader bij elkaar in formatie. Naarmate men zuidelijker kwam liep de temperatuur langzaam op en was nu 63°F.

Er werden nu ook barometer lezingen gerapporteerd, op de 3^e November was de luchtdruk 30.5 . Dit laatste werd kennelijk in Duimen uitgedrukt want dit komt overeen met 774.7 mm kwik (Hg) wat mooi weer betekent.

De wind bleef gunstig uit het NO blazen.

Om 09.30 op de **4^e November** seinde de Amsterdam met twee schoten (kanonschoten werden ook gebruikt voor communicatie)

De Evertsen borg de Bram zeilen en geijde het groot zeil om vaart te verminderen. Er werden tevens seinen gehezen voor de Spion welke achter de Evertsen ging varen. Het bleek dat op de Amsterdam de grote steng gekraakt was en dat op de Spion de groot bramzaling was gebroken.

Veerman vermeld af en toe dat het tussendeks weer "gerookt" werd

Ondanks deze kleine tegenslagen werd er goede vordering gemaakt wat de positie betrof. De temperatuur rees tot 65 °F (ongeveer 18°C).

Op de 5^e November 1815 was het eskader ongeveer 240 mijl ten westen van "Kaap Roxent" (oud Nederlandse naam voor het tegenwoordige "Cabo da Roca"), bij de uitmonding van de rivier de Taag, het meest westelijke punt van Europa. Omdat de wind die dag was afgenomen werd de gelegenheid gebruikt om reparaties te verrichten aan de tuigage. Zo te lezen moest er heel wat gedaan worden, zoals het repareren van gescheurde zeilen en het vervangen van gebroken rondhouten. Ook werd vermeld dat er gebreeuwd moest worden aan dek dus men had kennelijk nog veel last van lekkages

CABO DA ROCA (20STE EEUW)

Koers werd gezet richting Madeira, de generale koers was Z tot W. Er werden verschillend andere schepen waargenomen, waaronder een driemaster ten zuidwesten en een kofschip dat met dezelfde koers opvaarde.

Tegen de avond waren de vuren van de lantaarns op de andere schepen van het eskader weer duidelijk zichtbaar.

Bij zon' s opgang op de 7^e was de wind was iets meer naar het OZO gedraaid met heldere lucht. Alle schepen waren nog in het zicht inclusief het kofschip dat de dag daarvoor was waargenomen.

De Spion ging het onbekende schip verkennen.

Deze dag werd gebruikt voor enige personeels veranderingen, vier aan boord bevindende arrestanten werden als matroos in de rol gebracht.

Deze lieden hadden kennelijk sinds het vertrek in nor gezeten. Verder vonden er een stel bevorderingen plaats; de Matroos W. Schroder tot Kwartiermeester, de matroos S. Does tot 2^e Konstabel's maat, de matroos 2^e klasse W. Rijling tot 1^e klasse, en de matrozen 3^e klasse J. Sol, Van der Waal, E. Mulder en Engleburg tot 2^e klasse.

Tegen de middag kwam de Spion langs zij en rapporteerde dat het onbekende schip een Portugese koopvaarder was komende uit St Petersburg op weg naar Madeira, vandaar de parallel koers. Hierna hernam zij weer haar positie in het eskader. De wind begon weer toe te nemen wat een rif genoodzaakte in verscheidene zeilen.

8 Nov. 1815

Bij zonsopgang bleken de andere schepen ver achter geraakt te zijn. De wind was iets kalmer geworden en de reefen werden weer uit de zeilen gehaald. De lucht was helder en land werd waar genomen ten westen, wat geïdentificeerd werd als Porto Santo en de Dessertas eilanden*). Ten 06.00 werd de koers verzet naar ZWtW1/2W , de andere schepen, Amsterdam, Ruijter en Spion volgde in de richting van Porto Santo. Omstreeks 11.30 uur werd een sein gegeven aan alle schepen om bij te draaien en zeil te verminderen, de Evertsen zette het groot marszeil tegen de wind om de vaart uit het schip te halen zodat de grote jol gestreken kon worden. Omstreeks 12.00 werd de Texelse loods P. Duijnker op de jol gezet en werden de overige loodsen van de andere schepen opgehaald en naar de Spion gebracht met vele brieven voor Nederland bestemd. De Spion werd tijdelijk gedetacheerd van het eskader en belast met de taak om de loodsen naar Madeira te vervoeren, om van daar via Lissabon terug naar Nederland te gaan per retournerend schip naar huis.

De temperatuur was intussen opgelopen tot een geriefelijke 70°F (21 °C). Wat interessant is dat de plaatsbepaling veel preciezer was dan voorheen op de Havik. De bevonden breedte was 32°49' en de lengte volgens de "tijdmeten" 0°47'. Door middel van peilingen op de eilanden werd de lengte bepaald op 0°50' (volgens de meridiaan van Tenerife), dit was een enorme verbetering vergeleken bij de Havik een paar jaar eerder. Men had kennelijk betere klokken en tabellen meegekregen.

Tegen donker waren er maar twee "vuren" zichtbaar. Het eskader was nu gereduceerd tot drie schepen.

De wind was variabel NNO-ONO, overtrokken lucht met af en toe stort buien, alleen de top van de Pico de Teide was niet te bespeuren.

Zoals Veerman schreef, men zeilde naar gelegenheid en verrichte de nodige taken zoals het lenspompen, het peil in de kiel was weer opgelopen tot 22 dm.

Omstreeks 09.00 uur tijdens de VM werd het eiland Salvagos gepeild ten ZOto en anderhalf uur later het eiland Piton ten ZO1/2O. Dit zijn volgens de beschreven positie de "Ilhas Selvagens" in Portugees (de Engelse benaming is "Dry Salvage Islands"). De namen die Veerman gebruikte zijn niet meer op de tegenwoordige kaart terug te vinden. Deze kleine droge eilandjes liggen tussen Madeira en de Canarische eilanden en staan niet vaak op kaarten aangeduid.

. Fig 6.3.1 Ligging van Selvagens eilanden

10 Nov. 1815

Wind draaide Z en ZZO en verzwakte zoveel dat het schip niet genoeg vaart meer had om te besturen.

Wel werd het eiland Tenerife waargenomen ten ZtW bij zonsopkomst. Er moest alleen weer behoorlijk worden gepompt want de waterstand bij de kiel was alweer opgelopen tot 23 dm. De wind bleef zachtjes waaien en er stond een kleine deining, doch het schip was nog enigszins manoeuvreerbaar met het bijzetten van alle zeilen. Gedurende dat etmaal was men maar 17 mijl gevorderd, ongeveer tien keer langzamer dan de eerste tien dagen met de stevige NO- telijke wind. Men schatte

de afstand tot Tenerife op ongeveer 9.5 Duitse mijlen ofte wel 38 nm. Het begon nu ook warm te worden, de temperatuur was opgelopen tot 76°F .

De volgende dag tegen de middag werd de eilanden Groot Canaria en Tenerife zichtbaar, en de piek werd te ZW gepeild. Spoedig daarna werd de stad "Santa Cruz" ontwaard.

De Evertsen bevond zich nu op 28° 14' NB en op 0° 36' Lengte (tegenwoordig; 28.23° NB en 16° WL). De top van de Pico de Teide (de 0°/360° meridiaan) was met sneeuw en wat wolken bedekt maar duidelijk zichtbaar. Het feit dat de piek nu duidelijk gepeild kon worden was natuurlijk reuze voordelig voor het calibreren van de tijdmeters, om Veerman's term maar eens te gebruiken en het corrigeren van de positie. De wind was nog steeds zwak maar nu weer noordelijk en langzaam voeren ze langs de eilanden. Het was kennelijk niet in het vaarplan om Santa Cruz aan te doen, want het journaal vermeld

dat op de 12^e bij zonsopgang de piek van Tenerife noordwestelijk werd gepeild en Groot Kanaria in het noordoosten. De koers was nu ZZO . De Amsterdam en de De Ruijter voeren nog steeds in formatie achter de Evertsen. In het etmaal werd slechts 16 nm afgelegd. De koers was ZW en het volgende doel was Kaap Das Barbas (west kust van Afrika) wat naar gissing op 200 mijl afstand was.

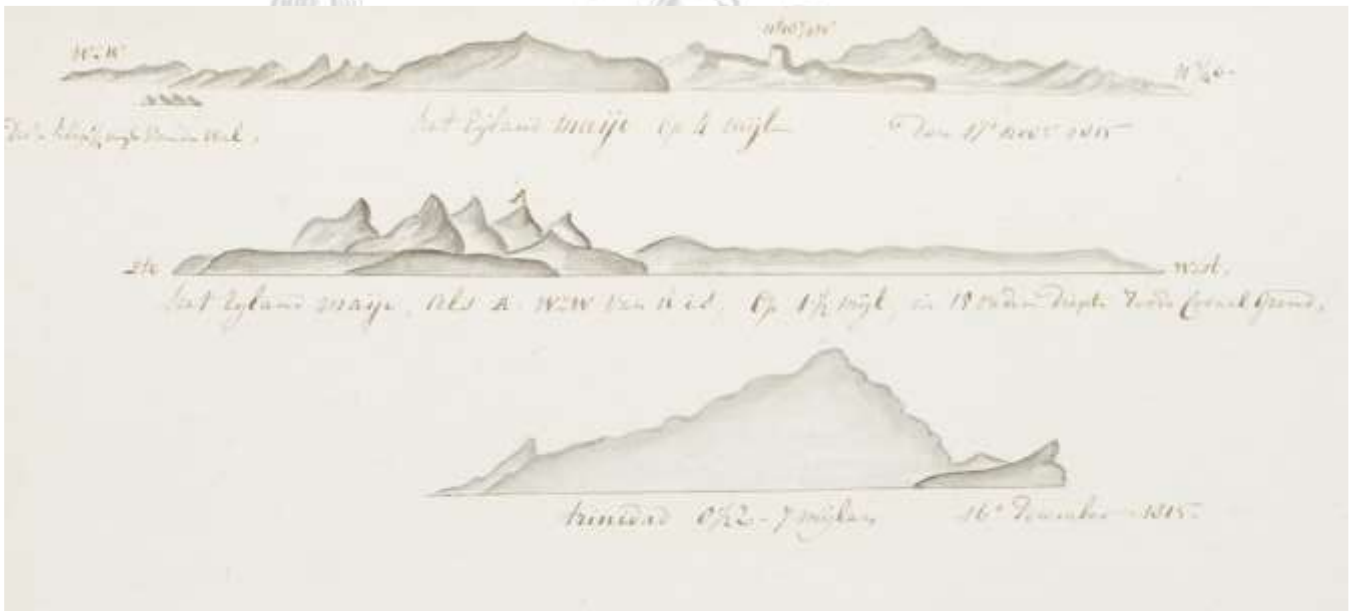
Op de 14^e werd het tussendek ruim weer uitgerookt. De Koers ZW t Z, Kaap Das Barbas ZO 39 mijlen(156 nm)afstand

15 Nov

Frisse wind geen bijzonderheden, behalve het lens water in de kiel wat weer was opgelopen tot 24 dm dus er moest weer druk gepompt worden. De temperatuur was 76°F, en vanwege de verbeterde wind ging het nu weer sneller waardoor er 198 nm werd afgelegd in het laatste etmaal.

De volgende dagen waren rustig met gunstige wind en er werd per etmaal gemiddeld 200 nm afgelegd oftewel 8.3 knopen gemiddelde snelheid. De temperatuur begon nu op te lopen tot 78°F (25°C), dus het werd echt warm.

Veerman beschrijft dat men een Engelse en Nederlandse kaart gebruikte in dit gebied, en dat de twee kaarten niet met elkaar overeenkwamen. Volgens de Engelse kaart zouden zij zich op 5 nm bevinden van de Zuid hoek van het eiland "Bonna Vesta" (tegenwoordig "Bonavista") en volgens de Hollandse kaart 26 nm! Nogal een groot verschil. Er werd land gesignaleerd tijdens de dag wacht, wat de Kaap Verdische eilanden waren. Veerman noemt ze ook de "Zoute Eilanden". Omstreeks 6uur werd de piek van het eiland Maijo (Maio) gepeild op ZWtW1/4W. (insert oude kaart van deze eilanden)

Figuur 6.3.3 Veerman's Schetsen van het eiland Maio en van het eiland Trinidad

De Evertsen seinde Art.330 en ten 7 uur art.4 uit het tweede tabel, vermoedelijk betekende dit voor het eskader door de wind te gaan zoals hij dat beschreef .

18 Nov.

De wind bleef NNO . Er werd nu druk gemanoeuvreerd tijdens de Hondewacht, en om 03.00 werd het Kruiszeil tegen gebrast en te 04.00 het groot Marszeil tegen gezet en het

Kruis zeil weer vol. Het land werd gepeild op NWtW, het was niet de bedoeling om deze eilanden voor bij te zeilen maar er voor anker te gaan. Het moet licht genoeg geweest zijn om land te zien in die vroege ochtend uren. Volgens de beschrijving was de lucht helder, en in die tijd zonder licht vervuiling zal de sterren hemel wel heel indrukwekkend geweest zijn en men kan zich voorstellen dat de kim en het eiland duidelijk zichtbaar waren, bovendien stond er een volle maan die nacht.

Bij dageraad werd het eiland Maijo in het NO gepeild, waarna men aankoersten op het eiland "St. Jago" (tegenwoordig "Santiago") en de rede aldaar voor de haven aan de zuidkant. Omstreeks 10.00 ankerde het eskader op de rede van Porto Praija (Praia) en werden de zeilen gestreken.

Er werd vervolgens een saluut van elf schoten afgevuurd dat door het fort beantwoord werd. Er lag slechts één schip op de rede, een Portugese schoener.

De sloepen werden uitgezet en Kapt Ltz J. Groot ging de wal op, en een tijdje later kwam hij terug met de havenmeester. Men vraagt zich af hoe zij communiceerden, want Engels was toen nog niet de voertaal, maar Nederlanders en Portugezen waren al eeuwen lang aan het bakkeleien dus misschien verstonden ze elkaar wel. Het was prachtig weer met een NOstelijke bramzeils koelte waardoor alle tussendekse poorten werden geopend om het schip te ventileren, wat natuurlijk letterlijk een opluchting moet zijn geweest voor de troepen aan boord om even een tijdje frisse lucht in de verblijven te krijgen. Het journaal vermeldde geen disciplinaire problemen zoals te gedurende de opwerking periode, dus op de een of andere manier werden die lieden bezig gehouden, maar het moet wel een afschuwelijk eentonige zaak zijn geweest om als maar in die krappe verblijven rond te hangen en verder niets te doen te hebben.

Er werd uitbundig gebruik gemaakt van deze periode om de tuigage te onderhouden en te repareren, er moest veel schiemanswerk worden verricht. Ook moest er nodig vers water worden geladen en daarvoor werden 24 halve leggers bovendeks gepiekeld die met het nodige volk naar de wal werden gestuurd. Aldus Veerman's beschrijving:

Zondag den 19den November 1815

Te 9" seinde arl. 100 parade, bragten eenige sparren en twee zeilen na de wal om tenten op te slaan bij de waterplaats, welke is een put gelegen in een vlakte sirka ¼ uur van het strandt, maakten een bok over de put. De vaten moesten over de zandweg gerold worden, en achter de Schaloup door de branding aan boord geboegseerd worden. Zonde al het gestropte vaatwerk naar de wal en met zons ondergang een Officier met de nodige matrozen en soldaten om de vaten geduurende de nacht te vullen, kregen vier ossen. H:E: De heeren

Kommissarisse generaal , gouverneur, generaal der troepen en SBN, benevens de Scheepskapiteins naar de wal,
Een Engelse koopvaarder hier ten anker gekomen, bij de pomp 21 dm.

Maandag den 20ste

De wind no-nno br/zl Kl (bramzeils koelte) mooi weer, zetten het staande tuijg aan, namen 49 halve leggers water over, welke in den 2^e laag storten, met de avond de lege watervaten met eenig volk naar de wal, stelde een wagt van de drie scheepen, bestaande uit de troepen bij de waterplaats, waar de Amsterdam en Ruijter ook hun tenten hadden, verrigte het nodige op het dek, bij de pomp 21dm, breeuwde de jol

Dinsdag den 21ste

De wind no br/zl koelte, heijegen lugt , goed weer, haalde 41 gevulde halve leggers water van de wal met het volk van de wagt, met den avond weder volk met de lege vaten naa de wal, verbonde de pardoens op, schiemande op dek

Woensdag den 22ste

De wind no br/zl kl. Heijegen lugt, het gevulde vaatwerk terug gehaald, repareerde het groot m/zl, kregen drie ossen, ZM's brik De Spion bij ons terug en nevens ons ten anker komende van Madera, zette fokke wanden stagen aan, verbonde het groot wand, met de avond weder volk en lege vaten na de waterplaats.

Donderdag den 23ste

De wind no br/zl kl. Heijegen lugt , mooi weer, klaarde het kabel, ontf: het gevulde vaatwerk, met zonsondergang volk en vaten als voren, bragte het tuijg in order, bij de pomp 18 dm. Den portugeesche Gouverneur dezer Eijlanden Don Antonio, Graaf van Lankaster, aan boord gedineerd.

Vrijdag den 24ste

De wind nno onegale koelte goed weer, De gevulde vaten aan boord en ledige weder met vers volk na de wal, pompten op 17 dm, Agt Colonialen artilleristen van de Spion bij ons over gedetacheerd

Saterdag den 25ste

De wind no labber koelte mooi weer, de vaten gevuld terug en weder ledig met volk na de wal, assisteerde de brik met waterhalen, heese de bezaan aan, na al ons vaatwerk gevuld te hebben , haalde onze tenten sparren en

volk alles aan boord – ligte het werp (anker), hadden in de ruimen 65 leggers St Jago's water, gaven aan de brik 135# vers vlees af, het eskader zeilzaam , het gemelde Engelschen schip na zee gezeild

Zondag den 26ste

De wind nno br/zl koelte , maakte schoonschip en alles zeil klaar, zette de Schaloupen in en te 11" 55' seinde arl. 4 voor het eskader, van ons aan de wal agtergebleven de matrozen T.Grees en J.H Hermans als ook den heer Grasveldt, koloniaal amptenaar.

Dus in een week tijd was het eskader weer bevoorraad met water en vlees en ging men weer verder. Nu weer met vier schepen. Veerman vermeld niet waarom er drie mensen achterbleven. Waarschijnlijk vanwege ziekten en niet deserties anders had hij dat wel vermeld. Veerman had een duidelijke opinie betreffende deze eilanden en geeft dat weer in een zeldzame aantekening in zijn verslag;

“St Jago en wel te Porto Praijo is mijn dunkens geene der besten plaatsen om zig van het benodigden, men kan hier wel zeer goede vrugten, schaapen, geijten en dergelijke verversinge bekomen en kan beter met oude plunjies dan met geld terecht. Daagsch het waterhalen en de fatigues daarmee verknocht zijn voor Europeanen te zwaar , ook is het water brak en de putten spoedig leeg geschept, waar veel tijd mee heen gaat, en de vaten door het verre rollen en sleepen onbruikbaar maakten, ook maakten de portugeesen het des nagts, door het werpen van steenen , bij de putten zeer onveilig voor ons volk, zonder dat van onze kant enige aanleiding gegeven was. De slegte politie der Portugeezen konden dit niet tegengaan. “

Men moet zich bedenken dat de Kaap Verdische eilanden nogal al droog en heet zijn. In November kunnen de temperaturen nog behoorlijk oplopen tot meer dan 30°C overdag met hoge vochtigheid gehalte. Dit verklaart waarom er 's nachts water werd geladen en er tenten werden gebouwd bij de putten om overdag wat schaduw te creëren.

Veerman zegt wel dat de Hollanders geen aanleiding gaven voor het stenen gooien van de bevolking, maar aan de andere kant verteld hij dat de putten snel leeg waren, dus de lokale bevolking was natuurlijk woest dat hun putten werden leeg gehaald. Veel regen valt er niet op deze eilanden en er waren natuurlijk maar weinig andere bronnen voor water. Ook typerend is de opmerking dat het water uit de putten brak was. Dit is een wel bekend verschijnsel van water bronnen bij de kust. Als het zoete water weg word gepompt komt het zoute water langzaam naar boven, de problemen bij de water voorziening in Den Haag was hier een goed voorbeeld van.

Het eskader salueerde met elf schoten dat weer door het fort werd bedankt, en ging op weg op een zuidelijke koers . De Amsterdam, De Ruijter en de brik De Spion volgde de Evertsen in kiel linie. Tegen de avond was het land uit zicht.

De koers werd nu richting Brazilië gezet vanwege de heersende Zuidoostelijke winden. Tijdens deze overtocht hadden de Amsterdam en de De Ruijter moeite om de Evertsen bij te houden. Omstreeks de 4^e December was van de Amsterdam alleen de top zichtbaar en spoedig verdween zij geheel uit het gezicht. De twee ander schepen, De Spion en de De Ruijter bleven ver achter, maar waren in zicht.

De koers werd nu gezet op "Penedo de St Pedro", een klein dorpje op de Braziliaanse kust dat in ZW richting lag.

Alle schepen waren weer herenigt op de 6^e December, en de lengte bepalingen werden aan elkaar door gegeven via sein vlaggen. De Evertsen bepaalde de lengte op 351°15', en de Amsterdam 351°10', dus dat kwam tamelijk goed overeen. Op de 7^e December werd de Evenaar gepasseerd, en omstreeks 10.00 uur op de voormiddag verscheen Neptunus met zijn gemalinnen, en het passeren van de Evenaar werd met alle hens de traditionele doop plechtigheid gevierd. Het zal wel een fraai feest geweest zijn.

De waterstand in de kiel bleef problematisch, het was ondertussen gestegen tot 26dm. De wind blies stadig uit het ZO, en de schepen maakten goede vooruitgang. De brik Spion had geen moeite om bij de Evertsen te blijven, maar de twee lineschepen raakten weer snel achter.

Dit was waarschijnlijk te danken aan aangroei van barnikels en wier op de huid .

BARNIKELS / BARNACLES

De Amsterdam was op de 8ste December weer geheel uit het gezicht verdwenen.

Op de 10^e December werd er een lek ontdekt in de romp. De waterstand in de kiel was nu opgelopen tot 32 dm, en de timmerlieden moesten druk reparaties uitvoeren om het lek te stoppen. De voor "Dove Jut" was gebroken (*vermoedelijk bedoelden ze hier mee dat ze net deden of dat het lek niet had bestaan en er nu eindelijk aan werd gewerkt*).

Nadat het lek was gerepareerd was kon er weer verder gegaan met lens pompen..

De positie werd bepaalt op 280 nm ten zuid oosten van Kaap Augustijn (een voormalige WIC handelspost aan de kust van Brazilië even onder Recife, tegenwoordig Cabo Santo Augustinho).

Het gemeten bestek werd weer met sein vlaggen door gegeven aan de aanwezige schepen, de Ruijter melde lengte op 344 ° 33 '. Er werd nu bepaalt dat er bij elke wacht gepompt moest worden, tenminste 2 duim per wacht. Dit resulteerde op een waterstand van 12' . Dat was natuurlijk een enorme gewicht besparing, en zal de zeilvaardigheid van het schip wel enorm hebben verbeterd. Het weer bleef goed met OZO wind , men minderde en meerderde zeil naar gelegenheid. Vanwege de eerdere hoge waterstand in het onderschip was een kist met erwten, die uit gingen zetten, gebarsten, en daardoor

verstopte de achter pomp met erwten die toen moest worden geklaard. Daarna kon er weer lustig gepompt worden.

De Ruijter en Spion bleven in formatie, maar van de Amsterdam was geen spoor te bekennen. Om het eskader beter bij elkaar te houden werd het volgende bepaald.;

Seinde voor de Spion welke achter ons kwam om ons enig bericht van de Ruijter te melden, en bepaalde De brik om 's nachts twee lichten boven elkaar te hijsen indien ze ons niet konden bijhouden, en bij dag een blauwe geus.

bij de pomp Voor 12 en Achter 18 dm

15 Dec

Wind variabel NO, De Ruijter was weer opgezeild, wanden en stagen werden aangehaald, zagen een zeil om de oost en te 10.00 een ander in het NO. De Spion werd gedetacheerd om deze zeilen te verkennen, praaide later dat het eerste zeil een Portugese brik was die van Rio de Janeiro naar Portugal zeilde, de tweede was te ver weg en uit het gezicht verdwenen. Positie was 172 mijl ten NW van het eiland Trinidad, een klein vulkanisch eilandje in de zuidelijk Atlantische oceaan dat bij Brazilië hoort

16 Dec

Rustige wind, De Ruijter en Spion in formatie, de Infanterist J. Van Rennen is overleden. De koers werd gezet naar Trinidad, dat volgens de gissing 84 mijl ver zou zijn tijdens de voormiddag wacht. Om ongeveer 09.00 uur werd land gesignaleerd in het OtZ dat volgens het bestek Trinidad most zijn. De afstand werd gepeild op 28 nm. (zie figuur 6.3.3)

Een ander droevig incident vond plaats op de 19^e, circa 08.30 viel de Adelborst 2^e klas J.B.Lans door een open geschutspoort over boord en verdrong ondanks alle pogingen die werden gedaan om hem te redden. Naar alle waarschijnlijkheid kon hij niet zwemmen want in die tijd werd zwemvaardigheid niet geïjst bij de Marine, en de meeste mensen aan boord konden niet zwemmen. De daarop volgende dagen waren tamelijk rustig, hoewel de De Ruijter steeds meer achter begon te lopen en een dag later uit het gezicht verdween, het andere noemenswaardige was dat tijdens een zware regenbui er snel een zeil werd aangebracht op dek om water op te vangen.

Het overgebleven eskader bestond nu alleen uit de Evertsen en de Spion. Deze laatste kreeg nu ook met lekkages te kampen en rapporteerde dit per vlaggen sein aan de Evertsen.

Er staan een paar verslagen in het journaal die niet helemaal duidelijk zijn; zoals bv op

22 Dec,

Namen water uit de vaten onder den BB kabelstelling en vulden dezer met zeewater

En op 28 Dec,

pompten het zoetwater uit de vaten van de SB kabelstellingen en vulde met zeewater.

Als iemand van onze lezers dit kan verklaren???, heel graag, stuur even een mail naar de redactie

Er werd een kerk dienst gehouden aan dek op de **26ste**, dit moet de Kerst dienst geweest zijn, verder word er niets vermeld over feestdagen

Tegen het eind van het jaar verbeterde de wind die uit het noorden ging blazen wat uitstekend was om er een koers van OtZ aan te houden. Dit bracht alleen weer wat kleine problemen mee , zoals het scheuren van het Kruiszeil dat toen moest worden verwisseld. Er kwam weer een mankement bij de pompen, deze keer bij het achterschip.

Een hoeveelheid gort was in het lens water terecht gekomen en maakte de pompen onklaar die snel moesten worden gereinigd. De "spijskist" van het lekende gort werd onlangs gerepareerd .

De Spion bleef steeds achter de Evertsen. De aangehouden koers bleef OZO terwijl de wind nu uit het ZW woei. Er kwam nu een zware deining uit het ZW waardoor het schip zwaar begon te werken. Het was toen al duidelijk dat dit geen goed geconstrueerd schip was. Voor het eerst werd op de **1^e Januari** een misdaad gerapporteerd. De Konstabel majoor J. Terwoorten en de bottelier E. Boekelman werden in de ijzers geslagen wegens "Dieverij".

De sterke wind en zware deining bleven aanhouden, en het schip kraakte in haar voegen. De groot marszeil draaireep en de kruistoppen braken. Op de **3^e Januari** verminderde de wind wat gelegenheid bood om reparaties uit te voeren. De Spion bleef trouw bij de Evertsen.

Op de **5^e Januari** werd er een groot schip waargenomen aan de kim, en men veronderstelde dat dit een van het eskader moest zijn, hoewel het schip te ver was om te identificeren. De gegiste positie die dag was ongeveer 164 nm ten westen van de Kaap de Goed hoop. De volgende dag moest volgens de gissing de Tafelbaai ongeveer 60 nm ten ZO tot O liggen en men begon de kim af te speuren voor de Afrikaanse wal. Ten 4^h 15 (16.15uur) werd de Afrikaanse kust gesignaleerd in 't OZO. Men begon nu de wal te verkennen voor herkenningpunten van de Kaapse wal. Tegen de avond werd er kleinzeil gemaakt, en bij zonsondergang werd de afstand tot de Tafelberg geschat op 28 nm in het OZO. Het dag tevoren geobserveerde schip was nu achter de Evertsen in zicht. Plotseling brak het lijk van het Voor Hoofd zeil waardoor het zeil scheurde, zodat er snel een nieuw moest worden aangeslagen. De marslichten werden gehesen voor de nacht.

De volgende ochtend, op de **7^e Januari** werd de Tafelberg gepeild in het Zuid oosten, en men begon preparaties te maken om de baai binnen te lopen, de vlag werd gehesen, en de ankers werden in de "touwen gezet" (de anker kabels werden bevestigd). Ten zes glazen op de VM werd een Engels schip gemeld in 't ONO, behalve het schip achteruit waren er geen andere schepen te bekennen. De positie werd bepaald op 33°54' ZB

(in het journaal maakte Veerman een fout en noteerde NB, wat natuurlijk niet kan) en de gegiste lengte 36°46' (20.17°OL). De gissing was 2° te veel. Om twaalf uur werd Leeuwen bil gepeild ten OZO1/2 O en de Berg ten ZotO. De temperatuur was een comfortabele 59.5 °F (14°C). Het moet een spectaculair gezicht zijn geweest om die bergen te zien op doemen in een heldere schone koele lucht. Hier volgt zijn beschrijving;

AM- De wind uijt en in na het openen van het gebergten, van ZtW to ZO onegale M/zt en br/zt koelte met

valwinden, ten 1 glas stuurde langs de strekking der Afrikaansche kust om de OtN. Laveerde De Kaapsche rhee

op of de Tafelberg binnen benevens de Spion en een Engels Komp (Compagnie) Fregat , ten 2 “ 30 ‘ waren binnen het Robben eiland en de Leeuwenberg, door de vlagen en valwinden scheurde het groot marszeil van het onderlijk tot aan het rif midden op, aan ook het kruisstengen stagzeil, konde dus niet bij de wind overwenden. Hielden af als boven , koersden ruimweg, te 4”30’ ankerde met de brik tusschen het Robbe Eijland en de wal van Africa op 11 vadem schelp grond, staken $\frac{3}{4}$ van het daags touw voor, maakte de zeilen vast op schootgarens, sloegen een ander groot marszeil aan, repareerde de zeilen welke meest allen een wijzig geschuert waren in de wending. De bramraas af schoten, bramstengen, peilde De Duijvelkop Z-18° W, De Leeuwe kop Z-35°W, De Tafelberg Z-47°W, de noord kust van het robbe Eyland Z-55°W, En het hospitaal op het robben eiland Z-75°W regt wijzend.

EW – De wind ZZO ZOTZ m/zl en oneegalen koelten , pompten lens van 25 op 17 dm, lieten $\frac{3}{4}$ der Equipage rusten, gedurende de wagt niets voor gevallen.

De gemelde peilingen zijn enigszins verwarrend want volgens de eerder gemelde positie zouden de bergen oostelijk moeten liggen en niet westerlijk, dit kan een vergissing in zijn notitie zijn geweest.

Maandag 8 Januarie,

De wind van middernagt tot middag ZotO tot ZWtW , M/zl en br/zl koelte met de dag bramstengen en bramraas op, korte bot tot $\frac{1}{4}$ touw, hielden klaar anker, zonden den Lt Van Kervel met de jol naar de Kaapstad, te 9”30’ gingen beneffens De Spion onder zeil. Zette de m/zl en br/zs bij, ten 11”30’ ankerde op de Kaapsche ree voor de stad op 8 vm zandgrond, maakte de zeilen vast , bevonden hier een Engels fregat en verschijdene koopvaarders, salueerde de wal met 17 schoten en werden van het fort De Goede Hoop met gelijk saluut beantwoord. Vertuigde voor $\frac{3}{4}$ van elk touw, Een Engels officier aan boord wezen complimenteere, verschijden Kaapsche vrienden aan boord, peilde De groote Kerk van De Kaapstad ZWtW- $\frac{3}{4}$ W, De vlagstok van het fort de Goede Hoop ZW $\frac{1}{2}$ W . De verste molen ZtO, Zetten de schaloupen uijt, bragten het tuijg in orde , maakte het plegt anker klaar, ten 7” De bramraas af, bij de pomp 22dm, het Engels Oorlogsfregat naar zee.

Om nog even het geheugen op te verfrissen, na de uitroep van Bataafsche Republiek in 1795 en Nederland onder Frankrijk viel veroverde de Engelsen de Kaap kolonie, zonder enige moeite want de verdediging was zwaar verwaarloosd. In 1803, toen een tijdelijke vrede tussen Engeland en Napoleon werd gesloten, de “Vrede van Amiens” werd de kaap weer terug gegeven aan de Bataafsche Republiek. De Nederlandse ondertekenaar van deze vrede was Rutger Jan Schimmelpenninck. (Ceylon werd niet geretourneerd omdat de Fransen Schimmelpenninck weinig steun gaven tijdens deze onderhandelingen). De oorlog brak opnieuw uit in 1806, en de Kaap werd voor een tweede maal bezet door de

Engelsen. De verdediging was niet verbeterd in die drie jaar, en hierna was Nederland de Kaap permanent kwijt. De bevolking was natuurlijk nog groten deels Nederlands, en die waren natuurlijk heel blij weer eens Nederlandse schepen te zien en Nederlanders te ontmoeten zoals blijkt uit Veerman's relaas .

6.4 Verblijf op de Kaap De Goede Hoop

Woensdag den 10^e 1816

Een Deense koopvaarder die terug ging naar Europa nam de post mee voor Nederland. De dag werd besteed aan het water halen . Veerman meldt dat dit een zeer gemakkelijke operatie was vergeleken met de Kaap Verdische eilanden want er was een aanvoer systeem aangelegd bij het haven hoofd, wat bestond uit drie metalen kranen waaraan een slang hangt waarvan een eind in het vat kan worden gestopt terwijl het in de sloep ligt.

Op die manier deed men er ongeveer zes minuten over om een halve legger te vullen . Veerman schreef :

“Het water was zeer helder en aangenaam , aan het bovenrand der stad is de voet der Tafelberg , en een gemetzelden kom waar het water zig door verschijden kreeken die van 't gebergte afvloeijen vereenigd word en vandaar door kokers en buijzen onder de stadlopen naar verschillende punten in de stad , als meede door twee buijzen na het zeehoofd”

Aan het vervolg wordt weer naarstig gewerkt....

Vr.groet

Bart en Arie

